

MISEL VLADARICA

Giacomo Leopardi

Presladka, ki nemilo
srca globini vladaš mi, darilo
neba prestrašno, ali drago,
družica zvesta
dni mojih reve,
misel, ki k meni vračaš se vse dneve.

Kdo o naravi tvoji skrivni
ne govori? Med nami njeni sili
kdo ni se vdal? Vendar vsekdar,
ko v govorici mili,
kar srce čuti, jezik razodeva,
ušesu nov se govor ta dozdeva.

Kako je osamelo
srce mi tisti dan,
ko ti v njegov si se vselila stan!
Kot bliski jadrno so vseokoli
vse moje misli druge v zrak
spuhtele. Sama zdaj, ko stolp
na plani goli,
dviguješ sredi njega se, orjak.

O, kaj mi mimo tebe same
se zde vsa dela zdaj na sveti
in vse življenje to mojim očem!
Kako neznosne so mi te skrbi
vsakdanje, to v brezdelju dolgočasje,
slasti ti praznih prazni obeti,
ob tisti sli,
nebeški sli, ki se le v tebi neti!

Kot z Apenin grebenov
in s štrme njih goljave
pogled obrača potnik hrepeneč
v zeleni plan smejoč se iz daljave,

tako od pustega besedovanja
in praznih svetskih marenj se preželjno
spet vračam k tebi kakor v vrt vonjavi
in moja duša ob tebi se ozdravi.

Kar neverjetno se mi zdi,
kako brez tebe sem življenja
bridkosti vse in glupi svet
prenašal toliko že let;
ne morem skoraj razumeti,
kako drugačne naj željé,
kot tebi slične, drugim vžge srce.

Nikdar prej, dokler nisem sam
izkusil, kaj je to življenje,
mi strah pred smrtjo stisnil prsi ni.
Zdaj se mi zdi igrača,
ki šlevast svet se je boji
in še ko hvali jo, drhti pred njo,
poslednjo nujo, in če zlo
dozdeva se, s posmehom jaz,
čeprav preti mi, gledam ji v obraz.

Strašljivce in prostake
in malopridnike sem zmeraj
zaničeval. Zdaj vsaka me nizkóst
tako razjari
in dušo koj mi rani vsak primer
človeške podlosti kot ost.
O, čez ta vek bahavi,
ki se od jalovih le nad redi,
ki čisla čenče in krepost mrzi,
neumneža, ki le koristi jaše
in ne ume zato, da nekoristno
čedalje bolj je to življenje naše —
sem vzvišen. Le v zasmeh
človeške sodbe so mi in drhal,
ki sramoti vseh lepih misli hram
in vreden tvoj prezirnež je, teptam.

Ti strásti, ki iz nje si se rodila,
strast ktera se ne vda?
Je ktera druga še kraj te edine,
ki žitje smrtnikom ravna?
Oholost, mržnja, lakomnost, po časti
pohlep in po oblasti,
kaj drugo so kot nizko poželenje
v primeri z njo? Le ena strast
živi med nami, to edino,
mogočno vladarico, večne sile
človeškemu so srcu naklonile.

Življenje cene nima ne pomena,
če ne po nji, ki vse je za ljudi,
usode edino povračilo,
ki smrtnike pošilja nas na svet,
le da trpimo tu zaman vse dni,
in le zavoljo nje, na čase vsake,
ne za bedake, le za dušo blago
življenje mimo smrti bolj je drago.

Slasti vse tvoje užiti, misel mila,
okusiti človeško vse trpljenje
in dolga leta smrtno to življenje
prenašati, se res je izplačalo.
Na svet bi prišel spet,
tak, kot izkusil sem vse naše zlo
in k ciljem istim tek bi uravnal:
ker nisem prek peščenastih puščav,
obklan od gadov, prišel strt tako
do tebe, da bi naše bolečine
ne bile zmagale tvoje dobrine.

O kakšen svet, o kakšna nova
neskončnost, kakšen raj je to,
ki zdi se mi, da tja tvoj divni čar
me često dviga! Kjer zdaj jaz,
pod drugo lučjo, zemsko ne, blodeč,
svoj zemski stan
pozabljam in stvari sveta obraz!

To mislim sanje so
nesmrtnih. Saj si sanja res,
ki nam resnice svet je okrasila,
o misel mila,
sen in očit privid. A po naravi
božanska, ker plod take je vrline,
da se resnici vztrajno zoperstavi
in često se z resnico izenači
in preden smrt ne uniči je, ne mine.

Zares, o misel moja, ti samo
si mojih dni poživljajoči dar
in bolečin neskončnih vir sladak,
smrt ugasila skupaj bo oba:
ker čutim živo v dnu srca,
da si za vekomaj moj gospodar.
Druge privide ljube
ostrejši moj pogled
razpršil je. Ko njo zdaj zrem,
tisti njen čar,
ki živ ob njem s teboj sem govoreč,
narašča tista slast,
narašča strast, ki mi poganja kri.
O angelska lepota!
Vsak zal obraz, ki uzrem ga, se mi zdi,
da v lažni sliki
posnema tvoje lice. Zame
izvor miline si le ti,
le ti si vzor vseh lepotij.

Odkar so uzrle te oči,
kaj nisi bila zadnji cilj
mi vseh skrbi? Je mar mi dneva hip
minul brez misli nate? Kdaj mi v snu
tvoj žlahtni lik žareti
prenehal je? Ko sen prezala
v tej angelski milini,
v pozemski tej dolini
in kjer vesoljstva pnejo se poti,

kaj mi srce še upa, kaj želi,
kot bolj goreče še v oči ti zreti,
kot v misli nate toniti slasti?

Prevedel Alojz Gradnik

ALDEBARAN

Jurij Oleša

Na klopi je sedela družba: dekle, fant in učen starček. Bilo je poletno jutro. Nad njimi se je košatilo mogočno drevo z duplom. Iz dupla je lahno zaudarjalo po zatohlosti. Starčka je spreletel spomin na otroško potikanje po kleti.

Fant je dejal:

»Danes imam ves dan prosto.«

»Jaz tudi,« je dejal starček.

Dečko je delal kot strojnik na valjarju Buffalo. Valjal je asfaltna cestišča. Bil je Letonec s priimkom Cvibol. Saša Cvibol.

Prišlo je cigansko dekletce, veliko ko metlica.

Ponudilo je lilije.

»Poberi se!« je zarenčal učeni starček.

Saša Cvibol se je razburil.

»Lej ga no,« se je začudil starček, »kako se mu je raztajalo srce. Kaj čudno je slišati, kako komsomolec zagovarja potepuštvost.«

»Saj je še otrok!« se je potegnilo zanjo dekle.

»Otrok? Povejte mi, prosim, mar je potemtakem socializem krščanski raj za otroke in berače?«

Starček je govoril zvonko, s tenorjem. Sicer pa je bil kaj čeden, eden tistih, ki kade, pijejo, ne drže diete, spe na levi strani in govore o sebi: »Oho!«

Ime mu je bilo Boemski. Bil je sodelavec pri Veliki sovjetski enciklopediji.

Zaljubljen je bil v dekle. Sedela je poleg njega. Roko je položila na fantovo koleno. Tedaj je starček vprašal:

»Morebiti motim?«

Fant je vzdihnil in snel kapo. Okrogla rdečearmejska glava je bila na kratko ostrižena. Bil je plavolasec. Glava se je bleščala ko juha. Šel si je z roko preko temena.

Starec je vstal in vrgel ogorek v duplo.

»S Sašem tako in tako misliva na reko,« je dejalo dekle.